

بازتاب عوامل اجتماعی و اقلیمی بر طرح، نقش و رنگ کاربرایی میبد

بنفشه السادات آقایی میبدی ۱، بهاره السادات آقایی میبدی ۲

۱ گروه هنر، دانشگاه فنی و حرفه ای، تهران، ایران

1Department of Art Technical and Vocational University (TVU), Tehran, Iran

Banafsheaghayi@65yahoo.com

۲ گروه هنر، دانشگاه فنی و حرفه ای، تهران، ایران

2Department of Art Technical and Vocational University (TVU), Tehran, Iran

bahare.aghayi@yahoo.com

چکیده

صنایع دستی، هنری سنتی و اصیل و مردمی می باشد که بیشتر جنبه کاربردی دارد. هنری که از فطرت پاک و بی آرایش مردم نشأت گرفته و از دیرباز در تمامی شئون زندگی مردم رسوخ و به صورت امری تفکیک ناپذیر درآمد است. در میان صنایع دستی، نساجی و بافت، دارای اهمیت بسیاری می باشد.

فن نساجی، بارزترین سمبل فرهنگی و سریع الانتقال ترین نشانه فرهنگی است، که به سرعت تحت تاثیر پدیده های فرهنگی انسانی قرار می گیرد. کاربرایی که از گذشته تا به امروز به دست «زن» انجام می شده، در فرهنگ منطقه، این هنر-صنعت به عنوان پیشه و هنر دست زنان محلات قدیم میبد محسوب می شود. این تحقیق با هدف شناسایی و تحلیل عوامل اثرگذار بر انتخاب نقش و رنگ کاربرایی منطقه میبد انجام شده است. بر این اساس، عوامل فرهنگی واجتماعی، تاریخی، بومی و محلی، اقتصادی و اقلیمی با مشاوره متخصصین این حوزه، بعنوان عوامل موثر بر انتخاب نقوش و رنگبندی کاربرایی میبد گزینش، سپس میزان تاثیرشان سنجیده شد.

این پژوهش، از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش، توصیفی و تحلیلی است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده که برای سنجش پایایی آن از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده و اعتبار آن را متخصصین این هنر تایید کرده اند. جامعه آماری را متخصصین آگاه و تولیدکنندگان این حرفه تشکیل داده اند.

براساس نتایج محاسبات صورت گرفته توسط نرم افزار و پرسشنامه، مشخص گردید، اکثر مولفه های تعیین شده باین هنر-صنعت، ارتباط معناداری دارند. همچنین براساس نتایج آزمون t تک نمونه استنتاج شد که مولفه های اقتصادی واجتماعی- فرهنگی بالاترین درجه اهمیت از بین متغیرهای اثرگذار بر کاربرایی را داشته اند.

واژه های کلیدی: عوامل اجتماعی، عوامل اقلیمی، کاربرایی، رنگ، نقش

مقدمه

بافتندگی و نساجی از بومی ترین هنرهای ایرانی است و سابقه ای دیرینه و هزار ساله دارد؛ از فرش نام دار دوره هخامنشی، پازیریک گرفته تا پارچه های فاخر عهد ساسانی یا بافته های دوره سلجوقی و انواع پارچه ها و فرش های بی همتای عصر صفوی که الحق اوج درخشان و عصر طلایی نساجی و بافتندگی در ایران است، همه و همه نشان دهنده حیات ارزشمند و دیرینه و رواج این هنر در زندگی ایرانیان است... دستیابی از مهمترین دستاوردهای بشر است که می تواند بیانگر ارتباط انسان با محیط اطراف، فرهنگ و اعتقادات جامعه باشد. کاربری از دستباف های مشهور میبد محسوب می شود که دارای فرهنگی غنی و پر بار است. از جمله صنایع دستی بسیار قدیمی شهر تاریخی میبد، دستباف های سنتی میبد است که در این مقوله تولید پارچه های دستباف بنام «کارباف» از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

قدمت کاربری در میبد به گذشته های خیلی دور بر می گردد. چنانکه شاید بتوان گفت قدیمی تر از منسوجات دیگر در این منطقه است. مشهود است که میبدی ها در بافتندگی شهرت بسزایی داشته اند.

کاربافی هنر - صنعتی است که از گذشته تا به امروز به دست «زنان» انجام می شده و از آنجایی که در فرهنگ منطقه تهیه ی پوشاک خانواده به دست زنان خانواده بوده است، کاربری به عنوان پیشه و هنر دستزنان محلات قدیم میبد محسوب می شود. و به صورت سینه به سینه بدون هیچ نقشه و طرحی مکتوب از مادران به دختران انتقال پیدا کرده است. و همچنین دار کاربری، دستگاهی یک نفره می باشد و به همین دلیل به تعداد افراد بافنده در خانواده یک دار و چاله تعبیه می شده است. به این علت در بسیاری از خانه های قدیمی بیش از یک چاله و دار کاربری دیده می شود. جالب است چاله کاربری هم در خانه ی اربابان و بزرگان و هم در خانه ی رعایا و قشر سطح پایین جامعه دیده می شده است.

استان یزد همواره از مراکز مهم بافتندگی بوده و در کنار هنر و معماری بی نظیر و زیبا و چشم نوازش، در بافتندگی بافته های داری و غیر داری نظیر قالی بافی، شعر بافی، زری بافی، شال بافی، ترمه، مخمل، و به ویژه زیلو نیز درخشیده است.

ادبیات تحقیق

«کاربافی» تولید نوعی پارچه ی دستباف پنبه ای ساده باف است؛ در طرح های راه راه، ساده و انواع چهارخانه که با دارهای دو وردی چوبی ساز، با کمترین مصالح بر پایه ی ذوق، قریحه و سواد بصری بافنده در نهایت زیبایی و رنگ بندی چشمگیر بافته می شود.

۱-۲- کاربردهای کاربری

امروزه از تنوع محصولات کاربری بسیار کم شده است. محدود شدن تولیدات به پارچه های کرباس و تنزیف، که ساده و تک رنگ می باشد، همچنین مصارف صنعتی در این تولیدات، عواملی است که از جذابیت این هنر بسیار کاسته است. با نگاهی به طیف گسترده ی تولیدات کاربری در گذشته، که از لحاظ رنگ و طرح بسیار متنوع بوده است.

۲-۲- نقوش مورد استفاده در کاربری

پارچه کاربری با توجه به کاربرد آن یا ساده تک رنگ است یا طرح دار، طرح غالب آنها یا به صورت چهارخانه های ریز و درشت رنگی یا به صورت راه راه در جهت پودگذاری است. چهارخانه ها اندازه های مختلفی دارد و در رنگ های متنوعی بافته می شود در میبد به این چهارخانه ها (گل) گفته می شود و چهارخانه های درشت را گل درشت و چهارخانه های ریز را گل ریز می گویند. از جمله طرح های رایج، حاشیه گذاری است که به صورت نوار پهن رنگی یا در چهار طرف پارچه مثل دستمال و یا فقط در بالا و پائین بافته می شود که اصطلاحاً به آن (سرپهن) می گویند و مثل حوله بافته می شود. (خالو احمدی، ۱۳۹۱: ۸۴).

تنوع ترکیب این چهارخانه ها با رنگ های آن بسیار زیاد است هر پارچه با توجه به کاربرد آن طرح شناخته شده ای در بین مردم دارد جالب است که امروزه حتی انواع تولیدات ماشینی کاربری با ترکیب طرح و رنگ و کاربرد مشابه پارچه های دست باف در گذشته، تولید می شود. (همان).

۲-۳- رنگ در کار بافی

رنگ های به کار رفته در کاربافی نیز همانند سایر مواد آن در منطقه تهیه می شده است. ماده اولیه آن رنگ ها عموماً روناس (جهت رنگ های طیف قرمز)، نیل (جهت رنگ های طیف آبی)، و پوست گردو (جهت رنگ های طیف قهوه ای) بود. این رنگ ها که منشأ گیاهی داشت، ثابت بود و در مقابل نور خورشید و شستشو مقاومت بسیاری از خود نشان می داد.

۲-۴- دستگاه کاربافی

به طور کلی ابزار و اشیا دار کار بافی شامل:

چاله :

چاله محلی است که کل دستگاه بر روی آن سوار می شود و بافنده لبه آن، پشت دار می نشیند. در منطقه پژوهشی دو نوع چاله دیده می شود.

۲. هلمین : نورد، غلتک پارچه پیچ

غلتکی چوبی است که طول آن متناسب با طول پارچه بافته شده در نظر گرفته می شود.

۳. بر گیر :

میله ای است چوبی یا فلزی برای ثابت نگه داشتن و جلوگیری از چرخیدن آن.

۴. دندونه : (شانه، دفتین)

بافنده پس از هر بار عبور پود یکپارچه دندونه را به پارچه می کوبد تا پود محکم و یکدست قرار گیرد و بسته به فشاری که بافنده در هنگام کوبیدن دندونه به آن وارد می کند، تراکم و انسجام پارچه ها متغیر است.

۵. گرت : (ورد)

گرت ها قسمت مهمی از دستگاه کاربافی را تشکیل می دهند و کارشان طبقه بندی کردن تارهاست و در ایجاد دهنه کار، نقش و طرح سهم عمده یی دارند.

در دار کاربافی ۲ گرت وجود دارد و جنس آنها از نی است. یکی گرت تشکیل شده از: یک نی بالا و یک نی پایین که بین آنها با نخ محکم و پرتابی بند کشی شده است. این بندکشی کار «میل میلک» ۱ ها را انجام می دهد.

۶. جیکوک: (ساز)

مخروط چوبی خراطی شده ای است به ارتفاع ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر و قطر مقطع ۶ سانتیمتر که شکافی در وسط مقطع آن در جهت طولی وجود دارد که قرقره شیارداری که روی یک محور سوار است، درون آن جای دارد.

۷. توغر: (قرقره ساز)

قرقره شیارداری که در وسط شکاف جیکوک روی محوری سوار است و بر روی شیار آن طنابی قرار می گیرد که دو سر آن به یک طرف دو گرت جلو و عقب وصل می شود و باعث می شود که طناب روی آن براحتی جلو و عقب شود.

۱- میل میلک ها قسمت های فلز باریک و میله یی شکل هستند و در وسط آنها سوراخی تعبیه شده و به تعداد لازم به صورت عمودی در داخل ورد 1 قرار می گیرند و به نسبت طرح پارچه معمولاً از هر سوراخ یک نخ عبور نموده و یا از سوراخ های خاصی نخ عبور داده می شود.

۸. چوب بالا هوا: (چوب بالای دار)

میله ای چوبی است که یک الی یک و نیم متر طول آن است و به صورت افقی در ارتفاع ۲ تا ۳ متری بالا دار و چاله به دیوار نصب می شود و به این علت که بالا قرار گرفته اصطلاحاً به آن «بالا هوا» گفته می شود.

۹. شیم جیره: (واسطه متحرک)

میله ای چوبی که زیر دار و درون چاله قرار می گیرد. از بالا به گرت ها و از پایین به پدال ها متصل است.

۱۰. پوشال: (پدال)

پوشال ها همان رکاب هایی هستند که درون چاله قرار می گیرد و به گرت ها به واسطه شیم جیره متصل هستند و بافنده با فشار پاهای خود، آنها را بالا و پایین می کند و دهنه کار را تشکیل می دهد.

۱۱- کلی

تکه چوبی است حدوداً ۲۰ سانتیمتر که درون حفره ای که در دیوار روبه روی دار تعبیه شده قرار می گیرد

۱۲. وزنه:

نقش کیسه شن یا خاک در دارهای بزرگ را ایفا می کند. وزنه هر شی ای می تواند باشد که بافنده آن را در محل گره دسته نخ های چله به طنابی که به کلی وصل است، آویزان می کند، و به این علت وزنه نامیده می شود

۱۳. تنگ:

طنابی که به سر چله گره می خورد و به کلی متصل می شود، کلی را دور زده و کنار دست بافنده به دور چوبی که به دیوار متصل است گره (گره شل) می خورد.

۱۴. گلوله کپی:

نخ های چله در جلو دار ۳ الی ۴ متر به صورت کشیده به طناب کلی وصل شده است، اضافه نخ های چله به صورت دسته پیچیده، اصطلاحاً کپی شده به صورت آویزان روی زمین افتاده است.

۱۵. ماکو:

محفظه چوبی است به شکل بیضی کشیده با حفره ای در وسط که ماسوره درون آن قرار می گیرد.

۱۶. ماسوره:

لوله ای باریک توخالی است که در منطقه پژوهشی اکثراً از نی است و حتی دیدم که بافندگان از لوله شیشه ای خودکار برای این کار استفاده می کنند.

معرفی ویژگی های کاربردی

بافته	جنس	نوع دار	تعداد رنگ	رنگری	بافندگان	کاربرد	نوع نقوش
کاربافی	پنبه	افقی	دو تا سه رنگ	رنگری گیاهی و شیمیایی	زنان	پارچه های کرباس و تنزیف	چهارخانه و راه راه

۳- مدل و فرضیه های تحقیق

تحقیق حاضر قصد دارد به بررسی فرضیه های زیر بپردازد:

فرضیه شماره ۱: عوامل تاریخی از جمله: (عقاید مردم-حفظ اصالت نقوش، مساجد و بناهای تاریخی، نماد و اسطوره های بومی و پایبندی بافندگان به سنت ها) در طرح نقش و رنگ کاربردی میباید اثرگذار هستند.

فرضیه شماره ۲: عوامل اجتماعی و فرهنگی من جمله (ناهنجاری ها، استقبال مردم بومی و دانشجویی و ساده زیستی مردم) در طرح و نقش کاربردی میباید اثرگذار بوده است.

فرضیه شماره ۳: عوامل اقتصادی شامل (در دسترس بودن مواد اولیه ، استفاده از نیروی انسانی متخصص ، بازار فروش و قیمت تمام شده محصول) در میزان فروش کاربافی اثر دارد.

فرضیه شماره ۴: عوامل بومی و محلی مانند (گیاهان بومی ، جانوران بومی) در انتخاب نقش و رنگ کاربافی میبداثر داشته اند

فرضیه شماره ۵: عوامل محیطی و اقلیمی شامل: (آب و هوای خشک ، پوشش خاص منطقه (کشت پنبه) ، جمادات و گیاهان ناحیه برنقش کاربافی میبداثر گذاشته است.

۴- روش تحقیق

۴-۱- جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری در تحقیق حاضر متخصصین آگاه به شرایط تولید و فروش زبلو سنتی در شهر میبد، کلیه تولید کنندگان، دانشجویان و اساتید هنر بوده که تعداد کل جامعه مورد بررسی ۹۰ نفر بوده است. با توجه به جدول مورگان ، حداقل حجم نمونه برای تحقیق حاضر ۶۰ نفر تعیین شد (ساروخانی، ۱۳۸۷). در این تحقیق از روش نمونه گیری سیستماتیک برای جمع آوری داده ها استفاده شده است. بعد از توزیع ۷۵ پرسش نامه در بین کارکنان تعداد ۶۰ پرسش نامه مناسب تشخیص داده شد و بقیه پرسش نامه ها از تحلیل کنار گذاشته شدند. جدول شماره ۱ ویژگی جمعیت شناختی پاسخ دهندگان را نشان می دهد.

جدول ۱. ویژگی جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

تعداد	درصد	شرح	موارد
۳۰/۰	۱۸	مرد	جنسیت
۷۰/۰	۴۲	زن	
۲۳/۳	۱۴	از ۲۱ تا ۳۰ سال	سن
۱۸/۳	۱۱	از ۳۱ تا ۴۰ سال	
۲۶/۷	۱۶	از ۴۱ تا ۵۰ سال	
۳۱/۷	۱۹	بالای ۵۰ سال	
۳۱/۷	۱۹	سیکل و پایین تر	تحصیلات
۲۳/۳	۱۴	دیپلم	
۲۶/۷	۱۶	لیسانس	
۱۸/۳	۱۱	فوق لیسانس	
۲۳/۳	۱۴	کمتر از ۱ سال	سابقه کار
۲۰/۰	۱۲	از ۱ تا ۳ سال	
۱۳/۴	۸	از ۳ تا ۵ سال	
۴۳/۳	۲۶	بالای ۵ سال	
۴۱/۷	۲۵	کمتر از ۱ میلیون تومان	درآمد
۴۶/۶	۲۸	از ۱ تا ۲ میلیون تومان	
۱۰/۰	۶	از ۲ تا ۳ میلیون تومان	
۱/۷	۱	بالای ۳ میلیون تومان	

۴-۲- ابزار

در این تحقیق برای جمع‌آوری داده‌های لازم از پرسش‌نامه محقق ساخته بهره گرفته شده است. شایان ذکر است که در پرسش‌نامه از طیف پنج‌عاملی لیکرت استفاده شده است. پرسش‌نامه استفاده شده دارای دو بخش می‌باشد. بخش اول، شامل چهار سوال در مورد ویژگی جمعیت شناختی کارکنان می‌باشد. در بخش دوم، ۲۲ سوال برای سنجش چهار متغیر تحقیق در نظر گرفته شده است.

جدول ۲: طبقه بندی سوالات در پرسش‌نامه

عوامل تاریخی: سوالات 1-5

• عوامل اجتماعی و فرهنگی: سوالات 6-9

عوامل اقتصادی: سوالات 10-13

• عوامل بومی و محلی: سوالات 14-17

عوامل محیطی و اقلیمی: سوالات 18 - 22

۴-۴- پایایی

برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ استفاده شده است. بر طبق جدول زیر، آلفای کرونباخ بیشتر از ۰,۷ نشانگر پایایی مناسب پرسش‌نامه است.

جدول ۳: خروجی نرم افزار برای آلفای کرونباخ

ضریب آلفا	تعداد سوال
۰,۹۱۱	۲۲

۵- یافته‌های تحقیق

تحقیق حاضر از آزمون کولموگروف اسمیرنف جهت بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش، از آزمونتی یک نمونه‌ای برای بررسی معنی‌دار بودن فرضیه‌های تحقیق، مورد استفاده قرار گرفته است. اولویت و درجه اهمیت (تاثیر) عوامل موثر در طرح، نقش و رنگ برای هنر زیلو بافی بوسیله نرم افزار اس پی اس محاسبه گردید.

۵-۱- آزمون نرمال بودن داده‌ها

چون تحقیقات مدل ساختاری مبتنی بر فرض نرمال بودن داده‌ها هستند بنابراین نخست آزمون نرمال بودن داده‌ها صورت گرفته است. در تحلیل عاملی تاییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری نیازی به نرمال بودن تمامی داده‌ها نیست بلکه باید عامل(سازه‌ها) نرمال باشند. (کلاسن، ۲۰۱۰) بنابراین فرض نرمال بودن داده‌ها در سطح معناداری ۵ درصد با تکنیک کولموگروف آزمون شده است. براساس نتایج به دست آمده از آزمون کولموگروف اسمیرنف، سطوح معنی‌داری در اکثر متغیرها، بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد. در نتیجه می‌توان پذیرفت که توزیع متغیرها، نرمال می‌باشد

۵-۲- بررسی فرضیات پژوهش

فرضیه ۱:

عوامل تاریخی از جمله: (عقاید مردم-حفظ اصالت نقوش، مساجد و بناهای تاریخی، نماد و اسطوره‌های بومی و پایبندی بافندگان به سنت‌ها) در طرح نقش و رنگ کاربرایی میباید اثرگذار هستند.

جدول ۴. توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر حسب پاسخ به گویه‌های
عامل تاریخی موثر بر انتخاب طرح و نقش کاربافی و آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای

عامل	گویه‌ها	فراوانی	بسیار کم (۱)	کم (۲)	تا حدودی (۳)	زیاد (۴)	بسیار زیاد (۵)	میانگین نمونه	میانگین جامعه	اختلاف میانگین‌ها	p- مقدار آزمون تی یک نمونه‌ای
عامل تاریخی	میزان تأثیر عقاید بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۲	۸	۲۶	۱۱	۱۳	۳/۴۲	۳/۰	۰/۴۲	۰/۰۰۴
		درصد	۳/۳	۱۳/۳	۴۳/۳	۱۸/۳	۲۱/۷				
	میزان تأثیر اهمیت بافندگان به حفظ اصالت بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۴	۱۴	۱۳	۱۷	۱۲	۳/۳۲	۳/۰	۰/۳۲	۰/۰۵۰
		درصد	۶/۷	۲۳/۳	۲۱/۷	۲۸/۳	۲۰/۰				
	میزان تأثیر مساجد و بناهای تاریخی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۲۸	۱۱	۱۴	۳	۴	۲/۰۷	۳/۰	-۰/۹۳	۰/۰۰۰
		درصد	۴۶/۷	۱۸/۳	۲۳/۳	۵/۰	۶/۷				
	میزان تأثیر داستان‌های محلی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۲۶	۱۱	۱۵	۴	۴	۲/۱۵	۳/۰	-۰/۸۵	۰/۰۰۰
		درصد	۴۳/۳	۱۸/۳	۲۵/۰	۶/۷	۶/۷				
	میزان تأثیر پابیندی بافندگان به سنت و گذشته بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۶	۶	۲۴	۲۰	۴	۳/۱۷	۳/۰	۰/۱۷	۰/۲۲۱
		درصد	۱۰/۰	۱۰/۰	۴۰/۰	۳۳/۳	۶/۷				
عامل تاریخی		فراوانی	۶۶	۵۰	۹۲	۵۵	۳۷	۱۴/۱۲	۱۵/۰	-۰/۸۸	۰/۰۶۱
		درصد	۲۲/۰	۱۶/۷	۳۰/۷	۱۸/۳	۱۲/۳				

فرضیه ۲:

عوامل اجتماعی و فرهنگی من جمله (ناهنجاری ها ، استقبال مردم بومی و دانشجویی و ساده زیستی مردم) در طرح و نقش کاربافی میباید اثر گذار بوده است.

جدول ۵. توزیع فراوانی آزمودنی ها بر حسب پاسخ به گویه های عامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر انتخاب طرح و نقش کاربافی و آماره های آزمون تی یک نمونه ای

عامل	گویه ها	فراوانی	بسیار کم (۱)	کم (۲)	تا حدودی (۳)	زیاد (۴)	بسیار زیاد (۵)	میانگین نمونه	میانگین جامعه	اختلاف میانگین ها	p – مقدار آزمون یک t نمونه ای
عامل اجتماعی و فرهنگی	میزان تأثیر نشانه های مذهبی و دینی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۳۲	۱۲	۸	۲	۶	۱/۹۷	۳/۰	۱/۰۳	۰/۰۰۰
		درصد	۵۳/۳	۲۰/۰	۱۳/۳	۳/۳	۱۰/۰				
	میزان تأثیر رونق ناهنجاری های جامعه بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۶	۵	۲۴	۸	۱۷	۳/۴۲	۳/۰	۰/۴۲	۰/۰۱۳
		درصد	۱۰/۰	۸/۳	۴۰/۰	۱۳/۳	۲۸/۳				
	میزان تأثیر استقبال مردم غیر بومی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۴	۳	۱۷	۱۴	۲۲	۳/۷۸	۳/۰	۰/۷۸	۰/۰۰۰
		درصد	۶/۷	۵/۰	۲۸/۳	۲۳/۳	۳۶/۷				
	میزان تأثیر قناعت و سله زیستی مردم بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۵	۵	۹	۱۲	۲۹	۳/۹۲	۳/۰	۰/۹۲	۰/۰۰۰
		درصد	۸/۳	۸/۳	۱۵/۰	۲۰/۰	۴۸/۳				
عامل اجتماعی و فرهنگی		فراوانی	۴۷	۲۵	۵۸	۳۶	۷۴	۱۳/۰۸	۱۲/۰	۱/۰۸	۰/۰۰۲
		درصد	۱۹/۶	۱۰/۴	۲۴/۲	۱۵/۰	۳۰/۸				

فرضیه ۳:

عوامل اقتصادی شامل (در دسترس بودن مواد اولیه ، استفاده از نیروی انسانی متخصص ، بازار فروش و قیمت تمام شده محصول) در میزان فروش کاربافی اثر دارد.

جدول ۶. توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر حسب پاسخ به گویه‌های

عامل اقتصادی موثر بر انتخاب طرح و نقش کاربافی و آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای

عامل	گویه‌ها	فراوانی	بسیار کم (۱)	کم (۲)	تا حدودی (۳)	زیاد (۴)	بسیار زیاد (۵)	میانگین نمونه	میانگین جامعه	اختلاف میانگین‌ها	p- مقدار آزمون تی یک نمونه‌ای
عامل اقتصادی	میزان تأثیر دسترسی مواد اولیه بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۳	۲	۱۶	۳۴	۵	۳/۶۰	۳/۰	۰/۶۰	۰/۰۰۰
		درصد	۵/۰	۳/۳	۲۶/۷	۵۶/۷	۸/۳				
	میزان تأثیر استفاده از نیروی انسانی متخصص بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۶	۶	۷	۱۹	۲۲	۳/۷۵	۳/۰	۰/۷۵	۰/۰۰۰
		درصد	۱۰/۰	۱۰/۰	۱۱/۷	۳۱/۷	۳۶/۷				
	میزان تأثیر بازار فروش مناسب بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۴	۵	۲۹	۱۲	۱۰	۳/۳۲	۳/۰	۰/۳۲	۰/۰۲۵
		درصد	۶/۷	۸/۳	۴۸/۳	۲۰/۰	۱۶/۷				
	میزان تأثیر قیمت کالا برای جذب مشتری بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۵	۳	۲۰	۲۰	۱۲	۳/۵۲	۳/۰	۰/۵۲	۰/۰۰۱
		درصد	۸/۳	۵/۰	۳۳/۳	۳۳/۳	۲۰/۰				
عامل اقتصادی		فراوانی	۱۸	۱۶	۷۲	۸۵	۴۹	۱۴/۱۸	۱۲/۰	۲/۱۸	۰/۰۰۰
		درصد	۷/۵	۶/۷	۳۰/۰	۳۵/۴	۲۰/۴				

فرضیه ۴:

عوامل بومی و محلی مانند (گیاهان بومی، جانوران بومی) در انتخاب نقش و رنگ زیلوی میباید اثر داشته‌اند.

جدول ۷. توزیع فراوانی آزمودنی ها بر حسب پاسخ به گویه های عامل بومی و محلی موثر بر انتخاب طرح و نقش کاربافی و آماره های آزمون تی یک نمونه ای

عامل	گویه ها	فراوانی	بسیار کم (۱)	کم (۲)	تا حدودی (۳)	زیاد (۴)	بسیار زیاد (۵)	میانگین نمونه	میانگین جامعه	اختلاف میانگین ها	p- مقدار آزمون تی یک نمونه ای
عامل بومی و محلی	میزان تأثیر گیاهان بومی رنگرزی روناس و گردو و ... بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۷	۵	۱۰	۹	۲۹	۳/۸۰	۳/۰	۰/۸۰	۰/۰۰۰
	درصد		۱۱/۷	۸/۳	۱۶/۷	۱۵/۰	۴۸/۳				
	میزان تأثیر جانوران بومی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۳۷	۷	۹	۲	۵	۱/۸۵	۳/۰	۱/۲۵	۰/۰۰۰
	درصد		۶۱/۷	۱۱/۷	۱۵/۰	۳/۳	۸/۳				
	میزان تأثیر استقبال توریست بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۴	۵	۲۴	۱۰	۱۷	۳/۵۲	۳/۰	۰/۵۲	۰/۰۰۱
	درصد		۶/۷	۸/۳	۴۰/۰	۱۶/۷	۲۸/۳				
	میزان تأثیر استقبال مردم بر انتخاب طرح و نقش کاربافی	فراوانی	۱۰	۸	۱۷	۱۱	۱۴	۳/۱۸	۳/۰	۰/۱۸	۰/۳۰۹
	درصد		۱۶/۷	۱۳/۳	۲۸/۳	۱۸/۳	۲۳/۳				
عامل بومی و محلی		فراوانی	۵۸	۲۵	۶۰	۳۲	۶۵	۱۲/۳۵	۱۲/۰	۰/۳۵	۰/۳۳۰
	درصد		۲۴/۲	۱۰/۴	۲۵/۰	۱۳/۳	۲۷/۱				

فرضیه ۵:

عوامل محیطی و اقلیمی شامل: (آب و هوای خشک، پوشش خاص منطقه (کشت پنبه)، جمادات و گیاهان ناحیه بر نقش کاربافی میباید اثر گذاشته است

جدول ۸. توزیع فراوانی آزمودنی ها بر حسب پاسخ به گویه‌های عامل محیطی و اقلیمی موثر بر انتخاب طرح و نقش زیلوو آماره‌های آزمون تی یک نمونه‌ای

عامل	گویه ها	فراوانی	بسیار کم (۱)	کم (۲)	تا حدودی (۳)	زیاد (۴)	بسیار زیاد (۵)	میانگین نمونه	میانگین جامعه	اختلاف میانگین‌ها	p- مقدار آزمون تی یک نمونه‌ای
عامل محیطی و اقلیمی	میزان تأثیر محیط زندگی بر انتخاب طرح و نقش کاربری	فراوانی	۲۳	۱۲	۸	۸	۹	۲/۴۷	۳/۰	-۰/۵۳	۰/۰۰۷
	درصد	۳۸/۳	۲۰/۰	۱۳/۳	۱۳/۳	۱۵/۰					
	میزان تأثیر انتخاب‌گیاهان منطقه برای مواد اولیه بر انتخاب طرح و نقش کاربری	فراوانی	۷	۶	۷	۱۴	۲۶	۳/۷۷	۳/۰	۰/۷۷	۰/۰۰۰
	درصد	۱۱/۷	۱۰/۰	۱۱/۷	۲۳/۳	۴۳/۳					
	میزان تأثیر آب و هوای گرم بر انتخاب طرح و نقش کاربری	فراوانی	۴	۵	۱۶	۱۵	۲۰	۳/۷۰	۳/۰	۰/۷۰	۰/۰۰۰
	درصد	۶/۷	۸/۳	۲۶/۷	۲۵/۰	۳۳/۳					
	میزان تأثیر انتخاب مواد اولیه از شرایط کویری و پوشش خاص منطقه بر انتخاب طرح و نقش کاربری	فراوانی	۶	۴	۱۱	۱۵	۲۴	۳/۷۸	۳/۰	۰/۷۸	۰/۰۰۰
	درصد	۱۰/۰	۶/۷	۱۸/۳	۲۵/۰	۴۰/۰					
	میزان تأثیر آب و هوای خشک و وجود قنوات بر انتخاب طرح و نقش کاربری	فراوانی	۱۲	۱۰	۱۷	۶	۱۵	۳/۰۳	۳/۰	۰/۰۳	۰/۸۵۹
	درصد	۲۰/۰	۱۶/۷	۲۸/۳	۱۰/۰	۲۵/۰					
عامل محیطی و اقلیمی		فراوانی	۵۲	۳۷	۵۹	۵۸	۹۴	۱۶/۷۵	۱۵/۰	۱/۷۵	۰/۰۰۶
	درصد	۱۷/۳	۱۲/۳	۱۹/۷	۱۹/۳	۳۱/۳					

رتبه بندی میزان اهمیت متغیرها

در نهایت با استفاده از تکنیک فریدمن به رتبه بندی میزان اهمیت هر یک از متغیرهای پنجگانه تحقیق پرداخته شده است. خروجی این آزمون در جدول ۸ آمده است.

جدول ۹. رتبه بندی میزان اهمیت متغیرها در کاربافی

متغیر	رتبه	میزان اهمیت
اقتصادی	۱۴/۱۸	۱
محیطی و اقلیمی	۱۶/۷۵	۲
اجتماعی و فرهنگی	۱۳/۰۸	۳
بومی و محلی	۱۲/۳۵	۴
تاریخی	۱۲/۱۲	۵

براساس خروجی آزمون فریدمن در زمینه زیلومتغیر اقتصادی در رتبه نخست اولویت قرار دارد. عامل اقلیمی - محیطی و اجتماعی - فرهنگی در رتبه دوم و در رتبه سوم قرار دارند. از سوی دیگر متغیر بومی و محلی در رتبه چهارم و در نهایت متغیر تاریخی از کمترین اهمیت برخوردار است.

۶- بحث و نتیجه گیری

این تحقیق با هدف شناسایی عوامل موثر فرهنگی، اجتماعی و اقلیمی بر زیلو میباید انجام شده تا میزان تاثیر این عوامل بر انتخاب طرح، نقش و رنگ این هنر- صنعت مشخص گردد. در ادامه به طور خلاصه به بررسی سوالات مطرح شده در این پژوهش میپردازیم:

آیا عوامل تاریخی از جمله: (عقاید مردم، حفظ اصالت نقوش، مساجد و بناهای تاریخی، نماد و اسطوره های بومی و پابندی بافندگان به سنت ها) در طرح نقش و رنگ کاربافی میباید اثرگذار هستند؟

از دیدگاه پاسخگویان، عامل تاریخی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی تأثیر معنی دار دارد. همچنین مقدار این تأثیر، ۴/۰۷ بیشتر از مقدار میانگین جامعه واقعی است.

آیا عوامل اجتماعی و فرهنگی من جمله: (ناهنجاری ها، استقبال مردم بومی، دانشجویی و ساده زیستی مردم) در طرح و نقش کاربافی میباید اثر گذار بوده است؟

از دیدگاه پاسخ دهندگان، عامل اجتماعی و فرهنگی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی تأثیر معنی دار دارد. همچنین مقدار این تأثیر، ۱/۰۸ بیشتر از مقدار میانگین جامعه واقعی است.

کاربافی نیز به عنوان پیشه ی زنان شهرتاریخی میباید در گذشته مثل تمام پیشه ها دارای فرهنگ خاص بوده که آمیخته با اعتقادات و رسوم مردمان منطقه است و اگر شناخت این ادبیات شناخت تمام فرهنگ منطقه نباشد، شناخت بخش بزرگی از آن خواهد بود.

عوامل اقتصادی شامل (در دسترس بودن مواد اولیه، استفاده از نیروی انسانی متخصص، بازار فروش و قیمت تمام شده محصول) در بازار فروش کاربافی میباید اثر داشته است؟

از دیدگاه پاسخگویان، عامل اقتصادی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی تأثیر معنی دار دارد. همچنین مقدار این تأثیر، ۲/۱۸ بیشتر از مقدار میانگین جامعه واقعی است.

بیشترین دلیلی که بافندگان امروزی برای ادامه‌ی کاربافی بیان می‌کنند، نقش درآمدزایی زیلو و کاربافی است. اکثر بافندگان کسانی هستند که به دلایل مختلف از عهده‌ی مخارج سنگین زندگی بر نمی‌آیند و تنها حامی آنها تکیه بر صنایع و حرفی است که به آن کاملاً آشنایند و توانایی و امکان انجام آن را دارند.

آیا عوامل بومی و محلی مانند (گیاهان بومی، جانوران بومی) در نقش و رنگ کاربافی میبید اثر داشته اند؟ از دیدگاه پاسخگویان، عامل بومی و محلی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی تأثیر معنی‌دار ندارد.

آیا عوامل محیطی و اقلیمی شامل (آب و هوای خشک کویری، پوشش خاص منطقه (کشت پنبه)، جمادات و گیاهان ناحیه) بر نقش کاربافی میبید اثر گذاشته است؟

از دیدگاه پاسخ‌گویان، عامل محیطی و اقلیمی بر انتخاب طرح و نقش کاربافی تأثیر معنی‌دار دارد. همچنین مقدار این تأثیر، ۱/۷۵ بیشتر از مقدار میانگین جامعه واقعی است.

در گذشته شهرستان میبید به علت قنات‌های پر آب، از مراکز کشت پنبه محسوب می‌شد و در آنجه پنبه‌ای با نام "ملّه" که رنگ آن متمایل به زرد بود، کاشته و با همان رنگ طبیعی در کاربافی مورد استفاده قرار می‌گرفت

منابع

جانب‌اللهی، محمد سعید، (۱۳۸۵)، *چهل گفتار در مردم‌شناسی میبید*، تهران انتشارات گنجینه هنر.

دانشگر، احمد، (۱۳۷۲) *فرهنگ جامع فرش ایران*، تهران، انتشارات علامه طباطبایی.

الوند، احمد، (۱۳۸۴)، *صنعت نساجی ایران از دیروز تا امروز*، تهران، انتشارات دانشکده صنعتی

ساروخانی، باقر، (۱۳۷۸)، *روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی*، جلد ۲، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دهخدا، علی‌اکبر، (۱۳۷۳)، *لغت نامه دهخدا*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران

پویا، عبدالعظیم، (۱۳۷۱)، *سیمای باستانی شهر میبید*، تهران، انتشارات چکیده

ناهید، خالواحمدی، (۱۳۹۱)، *کاربافی در شهرستان میبید*، سازمان میراث فرهنگی میبید

حیدرزاده، محمود، (۱۳۷۲)، *نگاهی به روستا بلوک میبید*، تهران، انتشارات چکیده